

GODIŠNJI IZVEŠTAJ O RADU OSVITA U 2020-oj GODINI

UVOD

OD TRADICIJE DO POŠTOVANJA ŽENSKIH I DEČJIH PRAVA

Specifičnost romske zajednice koja žensku decu manje vrednuje od muške ne razlikuje se mnogo od načina vrednovanja kod većinskog naroda, ali Romkinja u svojoj zajednici ima težak zadatak koji nasleđuje njena kćerka, unuka, a da se ona o tome najmanje pita.

Tradicija ranih brakova se više ne može podvoditi pod kulturno nasleđe romske zajednice, jer je Romkinju učinila obespravljenom ženom. Ona često nema prava i mogućnosti da odlučuje o svojoj sudbini bilo da je u pitanju izbor bračnog partnera, razvod, mogućnost nastavljanja školovanja, rođenje jednog ili sedmoro dece, selidba, lečenje, raspolaganje materijalnim sredstvima porodice, rana udaja itd.

Diskriminacija i nasilje u kome žive romske žene i deca, načinilo je od njih žrtve sistema koje je nažalost nevidljivo državnom sistemu, široj društvenoj zajednici ali i romskoj zajednici.

Diskriminacija pripadnica romske nacionalne manjine najviše je izražena u oblasti zapošljavanja, obrazovanja, zdravstvene zaštite, nasilja u porodici i stanovanja. Još uvek je aktuelan problem nedostatka ličnih dokumenata.

Uprkos određenom napretku u zakonodavstvu, usvojeni su mnogi zakoni i strategije, koje se tiču eliminacije diskriminacije nad ženama uopšte, a romskih žena i devojčica naročito, problemi sa sprovođenjem zakona ostaju veliki. Unapređenja u pravnom okviru postoje, ali sa druge strane – njegovo sprovođenje je sporo i nedovoljno, nekada je to usled nedostatka (ili manjka) budžeta, ili nedostatka edukacija za državne službenike i službenice koji treba da implementiraju novousvojene zakone, postojanje predrasuda i stereotipa o Romima/kinjama ili nedovoljno razvijenih kapaciteta institucija. Praksa, daleko zaostaje iza usvojenih pravnih rešenja u mnogim oblastima.

Do razvijanja politika u oblasti rodne ravnopravnosti došlo je usled saradnje sa (ili pritiska od) međunarodnim organizacijama, EU tela. Međutim, Vlada Republike Srbije nije preduzela koordinisan napor da smanji rodnu diskriminaciju ili da implementira dugoročne strategije za unapređivanje položaja žena i postigne suštinsku ravnopravnost. Samo su organizacije civilnog društva bile te koje su podizale svest javnosti o relevantnosti ovih pitanja, dok su rešenja za probleme grupa koje se sreću sa različitim oblicima višestruke diskriminacije, kao što su Romkinje, dobijala nedovoljnu pažnju i ograničene fondove.

Ženske OCD često izražavaju mišljenje da mnogi zakoni koji se odnose na rodna pitanja jesu usvojeni samo iz razloga što Srbija želi da se u budućnosti pridruži EU, i da se kapaciteti

institucija ne razvijaju u skladu sa tim. Sa druge strane, u medijima i javnosti, često se čuju izjave da neki (stari ili novousvojeni) zakoni nisu sprovedeni usled nedostatka „političke volje“.

Ne postoji sistemska i konzistentna politika privremenih posebnih mera (mera afirmativne akcije) usmerenih na poboljšanje položaja romskih žena i devojčica i drugih marginalizovanih grupa žena.

Zbog toga što se u javnosti, a ni u samoj romskoj zajednici ne govori o određenim društvenim mehanizmima diskriminacije nad romskim ženama i devojčicama, dolazi se do nevidljivosti napora koji Romkinje ulažu u održavanje gole egzistencije.

Oснаživanje i pružanje podrške romskim ženama, pružanjem prostora u kome se slobodno govori o muškom nasilju nad ženama, romske žene dobijaju deo društvene moći kojom se suprotstavljaju nasilju.

Siguran prostor koji pružamo ženama, saznanja koja sa njima delimo ukazala su nam da je rad sa romskim ženama od vitalne važnosti za romsku zajednicu. Znamo da rad sa romskim ženama otvara put ka njihovoj emancipaciji i da je potrebno uložiti mnogo rada na rešavanju nasilja u okviru romskog patrijarhata koji je po mnogo čemu specifičan. Kada ovo pitanje otvorite romska žena sama imenuje diskriminaciju kojoj je izložena kako u zajednici tako i van nje i tada je mnogo lakše pomoći joj da se pripremi za različite situacije diskriminacije i načine na koji će ih rešiti.

UZ podršku OAK fondacije od maja 2013 godine radile smo novu Strategiju rada Osvita, a u skladu sa novinama u zakonskoj regulativi radile smo reviziju za period 2014 -2018 godine. U okviru Strategije revidirale smo Misiju.

Misija

Udruženje Romkinja Osvit je regionalna ženska organizacija civilnog društva koja doprinosi ostvarivanju rodne ravnopravnosti, izgradnji društva bez diskriminacije i sa jednakim pristupom javnim uslugama. URO Osvit osnažuje žene sa iskustvom nasilja, a posebno Romkinje, za izlazak iz kruga nasilja. URO Osvit radi sa nadležnim institucijama i sprečavanje nasilja prema ženama. Uro Osvit pruža uslugu SOS telefona na romskom i srpskom jeziku. Osvit neguje, jača i širi Romsku kulturu i tako doprinosi razumevanju među zajednicama i kulturi nediskriminacije.

Vizija

Otvorena, **S**nažna, **V**idljiva, **I**nformisana, **T**olerantna Romkinja je ravnopravna u društvenoj zajednici.

Na njima se zasniva rad Osvita. U okviru strateških ciljeva i akcionog plana u 2020.godini uradile smo:

Strateški ciljevi

Strateški cilj 1: Osnajivanje Romkinja i žena sa iskustvom nasilja, za izlazak iz kruga nasilja

Strateški cilj 2 : Razvijanje nediskriminativnog društva unapredivanjem razumevanja fenomena nasilja nad ženama/Romkinjama, aktivizma Romkinja i romske kulture

Strateški pravac 3: Praćenje sprovođenja normativnog okvira i uspostavljanje mehanizama za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad Romkinjama/ženama na lokalnom i nacionalnom nivou

Strateški pravac 4: Izgradnja kapaciteta udruženja Osvit za realizaciju strateških ciljeva

Pored institucionalne podrške OAK fondacije – period maj 2019 – maj 2021 za rad organizacije u svim oblastima delovanja. Zahvaljujući institucionalnoj podršci OAK i Trag fondacija Osvit je nastavio kontinuirani rad licenciranog SOS telefona na romskom i srpskom jeziku sa radnim vremenom 24/7 na besplatnom pozivnom broju sa svih fiksnih i mobilnih mreža 0800/100909. Uz ovu podršku uspele smo da zadržimo poziciju jedine specijalizovane ženske organizacije u Srbiji sa radnim vremenom 24/7.

Od maja 2019.godine do oktobra 2021.godine uz podršku **CARE International Balkan** realizujemo projekat " FAIRE III za mlade ". Opšti cilj projekta je: Doprinos povećanju kapaciteta romskih organizacija civilnog društva, mladih i drugih ključnih aktera u zajednici da primenjuju i promovišu rodnu ravnopravnost, zdravlje, zdrave stilove šivota i nenasilje koristeći testirane modele i pristupe. Specifičan cilj :

1. Obučiti 20 mladih iz Niša i Aleksinca za TOT trenere po YMI programu
2. Upoznati 200 mladih iz 5 srednjih škola iz Niša i Aleksinca po LSE programu koji će nastaviti da ga promovišu među mladima u svojim sredinama

3. Upoznati 20 odraslih romskih lidera/ki, nastavnika i predstavnika ustanova i institucija iz Niša i Aleksinca sa programom Y kako bi nastavili da ga primenjuju u svom radu.

Direktna ciljna grupa su nam devojčice i dečaci romske i većinske populacije (200 mladih), od kojih je oko 40% romske nacionalnosti, starosti od 15 do 18 godina, lideri romskih NVO, profesori i stručne službe srednjih škola u Nišu i Aleksincu. Ovaj projekat se oslanja na naš strateški cilj 3.

U 2020. godini ukupan broj poziva i informisanja žena sa iskustvom nasilja na SOS telefonu je 815. Od toga imamo 593 poziva u periodu od 6-22 časa radnim danima, od 22-6 ujutru radnim danima broj poziva je 88 a u toku vikenda od petka 24 časa do nedelje 24 časa broj poziva je 135. Broj korisnica je 152, koje su se više puta javljale SOS telefonu, psihološku podršku dobilo je 47 korisnica, a pravnu podršku 48 korisnica. Od ukupnog broja korisnica 73 su romske nacionalnosti (48,03%). Ovi podaci pokazuju da nam se broj poziva u vreme vanrednog stanja povećao za 20% u odnosu na isti period prošle godine, što ukazuje da su žene sa iskustvom nasilja za vreme vanrednih situacija u većem riziku i trpe dodatnu torturu od nasilnika. Kao pružateljke usluge SOS telefona korisnice usmeravamo na druge adekvatne resore u zajednici za zaštitu žena sa iskustvom nasilja. 42 korisnice povezane su sa policijom, 32 sa javnim tužilaštvom, 76 sa centrom za socijalni rad, druge usluge socijalne zaštite 1 korisnica, zdravstvene ustanove 7 korisnica, organizacije civilnog društva 2, specijalizovane ženske organizacije 7 korisnica. Pravna pomoć pružena je za 54 korisnice, a psihološko savetovanje koristile su 89 korisnice. U vreme zabrane kretanja u skladu sa vanrednim merama COVID 19 usluga SOS telefona je i dalje bila dostupna 24/7 kroz telefonsku komunikaciju, ali je psihološka i pravna podrška bila dostupna putem online komunikacije (viber, messenger i mejl), psihološku podršku pruža stručna saradnica psihološkinja, a pravnu pruža pravnik kroz pisanje pravnih podnesaka. Odmah nakon ukidanja ove mere zaštite nastavljen je uobičajen prijem korisnica u kancelariji uz poštovanje svih drugih mera zaštite. Na osnovu Zakona o dostupnosti informacija od javnog značaja, dobile smo podatke od PU, CSR, Sigurne kuće i Tužilaštva i uradile analizu uticaja vanrednog stanja na žene sa iskustvom nasilja. Dokument Analize uticaja vanrednog stanja na žene sa iskustvom nasilja objavljen je na našem sajtu www.osvit.rs. Analizu nacionalno-strateškog okvira i uticaja pandemije na povećanje nasilja nad Romkinjama

predstavila sam 30. novembra 2020.god. preko ZOOM platforme na skupu "Podregionalni stručni skup OEBS-a o suzbijanju nasilja nad ženama i devojkama u Jugoistočnoj Evropi".

U toku vanredne situacije mi smo nastavile 24/7 dežurstvo na SOS telefonu i prilagodile uslugu uz maksimalne mere zaštite konsultantkinja i korisnica, što podrazumeva telefonsku i online komunikaciju i savetovanje. Pored informacija za žene sa iskustvom nasilja pružale smo informacije starim licima o brojevima kol centara i dežurnih službi. Sve volonterke i aktivistkinje Osvita prijavljene su kriznom štabu za podelu pomoći starim licima i pružanje podrške.

U periodu vandredne situacije dobile smo podršku fondacije Ane i Vlade Divac, UN Women i Representative office CARE Deutschland e.V. in Bosnia and Herzegovina u ukupnom iznosu oko 50.000 eura za podelu humanitarne pomoći marginalizovanim grupama građana/ki u vidu higijenskih i prehrambenih paketa, lekova, vaučera i ekonomske pomoći u vidu mini granta za oko 1000 porodica u Nišu, Aleksincu, Doljevcu i Merošini. 10 vršnjačkih edukatora/ki učestvuje u podeli humanitarne pomoći namenjene višestruko marginalizovanim grupama. Kao nagradu za njihovo angažovanje, njihove porodice dobile su humanitarne pakete. Sa početkom školske godine, deo donacija iskoristile smo da za 6 partnerskih škola u projektu „FAIR III za mlade“ podelimo zaštitna i higijenska sredstva zbog brige o deci. Jedan deo sredstava institucionalnog granta OAK fondacije, planiran za jačanje kapaciteta organizacije iskoristile smo za obuku 8 vršnjačkih edukatora i aktivistkinje Osvita, da koriste ZOOM online platforme, kako bi mogli da organizuju online radionice sa mladima i korisnicama ukoliko se pooštre vandredne mere.

18.04.2020. godine dva licencirana SOS telefona 24/7, na osnovu iskustva u radu sa ženama žrtvama nasilja u vreme vanrednog stanja, pokrenula su inicijativu ka Vladi Republike Srbije da se dopune Uredba o zabrani kretanja za vreme vanrednog stanja i Uredba o organizovanju rada ustanove socijalne zaštite, organizacija socijalne zaštite za pružanje usluge domskog smeštaja za vreme vanrednog stanja. 24.04.2020. godine dobile smo pozitivan odgovor od podpredsednice Vlade dr Zorane Mihajlović da će se naše inicijative podržati. Odmah nakon pokrenutih inicijativa u praksi smo dobile rešenje nastalih problema. Naše korisnice su nam dale povratnu informaciju da slobodno mogu da se kreću za vreme policijskog sata i odu do policije zbog prijave nasilja, čime smo uticale na povećanje bezbednosti žena sa iskustvom nasilja.. Krizni štab Grada Niša dao je Naredbu Sigurnoj kući u Nišu da obezbedi prijemnu prostoriju za nove

korisnice dok se testiraju i dobiju rezultate testiranja na COVID-19. Dokument Naredbe prosleđen je u predhodnom izveštaju.

U 2020. godini bez obzira na pandemiju COVID 19, Osvit je bio prisutan putem Zoom platforme ili direktnih kontakata na 118 sastanaka sa donosiocima odluka, saradnicima iz međunarodnih i domaćih organizacija . Organizovale smo 67 radionica i seminara za mlade ili naše korisnice. Pored obezbeđivanja donatorskih sredstava za humanitarnu pomoć za prevazilaženje posledica pandemije COVID 19, obezbedile smo i podršku Balkan Trust fonda za rad Osvita u iznosu od 49.999.\$ UN Women za projekat „ Da pravo na rad nebude prazna priča“ u iznosu od 35.000\$ kojim smo uticale na ekonomsko osnaživanje žena iz višestruko marginalizovanih grupa u Nišu, Aleksincu, Doljevcu i Metrošini. Rezultati projekta su da je 100 žena iz navedenih opština upoznato sa svojim pravima, 52 su prošle kroz prekvalifikacije za određene profile zanimanja po ličnom izboru , a 28 su dobile podršku kroz mini grantove za pokretanje sopstvenog biznisa. Povezale smo korisnice iz projekta CARE International i 10 žena je dobilo platenike i alate za rad u sopstvenom biznisu. Ovo je treća godina realizacije projekta „FAIRE III za mlade“ kojim podižemo svest mladih u 7 osnovnih i srtednjih škola za primenu zdravih stilova života. Ukupan broj uključenih korisnika/ca u projektu je 200 mladih. Obučile smo 20 profesora iz škola i romskih lidera da u svom radu koriste Y program za mlade, obučile 20 mladih vršnjakih edukatora/ki, koji su sada naši voloneri/ke. Realizovale smo 7 regionalnih Kampanji.

U ovom period uz poštovanje svih zaštitnih mera od pandemije realizovale smo ukupno 80 radionica za podizanje znanja i nivoa svesti na teme rodne ravnopravnosti, nasilja, ženskih i dečijih prava i zdravih stilova života mladih u široj zajednici.

Rezultat je :

- 150 žena je informisano o njihovim pravima
- 200 mladih je počelo da promoviše i primenjuje zdrave stilove života

Organizovale smo ili bile učesnice na 23 seminara za jačanje kapaciteta aktivistkinja i zaposlenih u ustanovama i institucijama rodne ravnopravnosti, nasilja, ženskih i dečijih prava.

Rezultat: Unapređena su znanja i kapaciteti 50 aktivistkinja i profesionalaca koji svoje usluge pružaju višestruko marginalizovanim ženama i devojkicama.

Realizovale smo 20 sastanaka sa donosiocima odluka na lokalnom i nacionalnom nivou.

Rezultat: Kreirane su pozitivne politike za unapređenje položaja višestruko marginalizovanih žena.

Bile smo gošće i prisutne u medijima 41 put na regionalnom, nacionalnom i lokalnom nivou, čime smo podigle vidljivost problema nasilja i višestruko marginalizovanih žena i devojčica široj društvenoj zajednici.

Organizovale smo ili učestvovala na 7 regionalnih i nacionalnih konferencija za unapređenje položaja Roma/kinja.

Bile smo članice radnih grupa za izradu lokalnih i nacionalnih dokumenata i pozitivnih politika:

- Nacionalna strategija za sprečavanje i borbu protiv rodno zasnovanog nasilja prema ženama u porodici i nasilja u porodici za period 2021 -2025 sa Akcionim planom za njeno sprovođenje za period 2021-2023.
- Nacionalna koalicija za prevenciju dečijih brakova – Akcioni plan delovanja
- Plan razvoja grada Niša za period 2021 -2027
- Lokalni akcioni plan, LAP-a za inkluziju Roma i Romkinja Grada Niša za vremenski period 2020-2022.godine

Kao predsedavajuća organizacija Romske ženske mreže Republike Srbije obezbedile smo institucionalni grant OAK i Trag fondacije za rad mreže i sprovođenje aktivnosti za prevenciju dečijih brakova i sredstva od ACT programa Švajcarske razvojne agencije za sprovođenje mrežnog projekta „Dečiji brak nije romska tradicija“.